

The English Translation

**MINISTRY OF CULTURE OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN
Research Institute of Culture and Information**

**NATIONAL INVENTORY LIST OF INTANGIBLE
CULTURAL HERITAGE**

*Under supervision of Sharif Komilzoda
Editor-in-Chief Dilshod Rahimi*

Dushanbe: «Arzhang»
2018

INTRODUCTION

Republic of Tajikistan is one of the world's society members, which has rich traditional intangible cultural heritage. Independence of the Republic of Tajikistan created suitable conditions and possibilities for governmental and non-governmental scientific, cultural and educational organizations in identification, research and raising visibility of the national intangible cultural heritage. The Government of Tajikistan in close collaboration with NGOs, research institutions and communities takes active part in carrying out various activities intended for safeguarding of the intangible cultural heritage and contributes to their transmission, documentation, research, awareness rising, and popularization. In May 31, 2012 the project "State Program of Safeguarding Intangible Cultural Heritage in the territory of country for the period of 2013-2020" was signed by the Government of Tajikistan. In the frame of this State Program the National Inventory List of intangible cultural heritage was updated in 2014, 2016 and 2018.

In 2010, Tajikistan ratified the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. According to 12th Article of the Convention, each State Party shall draw up, in a manner geared to its own situation, one or more inventories of the intangible cultural heritage present in its territory. These inventories should be regularly updated.

First inventory list of Tajikistan was compiled in 2013, which consisted of 48 elements of intangible cultural heritage. In 2014, the researchers of the Research Institute of Culture and Information updated the previous list. There was decided that this inventory list should be regularly updated after each 2 years. Thus, in 2016, the National Inventory List of Intangible Cultural Heritage was updated again and it covered 515 ICH elements. In 2018 researchers updated the list again and there were some changes as well as in the structure and contents of the list. In the structure of the list was added a new column showing the year of inscription of the element to the National Inventory List of the Intangible Cultural Heritage. Some elements were removed from the list because they repeated each other with two names, or some of the elements not practiced now. Also new identified and inventoried fresh elements were included to the list.

The updated inventory list contains the following categories of intangible cultural heritage:

Chapter 1. Oral Tradition – A000 (29 elements).

Chapter 2. Performance Art – B000 (103 elements).

Chapter 3. Celebration and Rituals – C000 (47 elements).

Chapter 4. Customs and Social Practices – D000 (20 elements).

Chapter 5. Folk Crafts – E000 (105 elements).

Chapter 6. National Food – F000 (147 elements).

Chapter 7. Traditional sport and children games – G000 (82 elements).

Each page of the list has seven columns. In the first column is given the ordinal number of the element in its category, for example folktale indicated as “A001.” The second column contains the popular term of the element and its local synonyms as well. In the third column shortly is described the element. Fourth column indicates the inscription year to the National Inventory List, fifth column shows the area of distribution of the element, in the next column indicated contemporary situation of the element and the last column contains information about published sources.

Updated Tajik National Inventory List of Intangible Cultural Heritage consists of 533 elements of ICH. It should be noted that in last 5-6 years researchers of the Research Institute of Culture and Information carried out several fieldworks for inventorying intangible cultural heritage of the country. With this purpose they visited many regions, districts and villages of the country and using gathered materials and inventory data the given National Inventory List was updated.

The chapters of the List were compiled by following researchers: “Oral Tradition” by D. Rahimi, “Performance Art” – N. Klicheva, A. Zubaydov, J. Obidpur, “Celebration and Rituals” – A. Aminov, Z. Kholmurodov, “Customs and Social Practices” – D. Rahimi, “Folk Crafts” – M. Murodov, Z. Kholmurodov, L. Nosirova, D. Rahimi, “National Food” – Sh. Berdieva, M. Niyozova, D. Rahimi, G. Karimova and “Traditional sport and children games” by D. Rahimi.

The list was discussed and proved at the meeting of scholars of the Research Institute of Culture and Information, in which participated representatives of the Academy of Sciences, cultural sphere, folk craftsmen and artists as well. In 29th of October, 2018 under № 4/12 the National Inventory List of Intangible Cultural Heritage was confirmed by Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan.

It should be noted that regardless to our efforts still some rural areas were untouched, and still some ICH elements are not inventoried. We hope in the next years, scholars and cultural officers together with community members will identify and register other fresh elements of the intangible cultural heritage.

CHAPTER 1. – ORAL TRADITION (A000)

Inventory number	Name of element (including local terms)	Brief description	Data of approval	Geographical location	Contemporary situation of the element	Published sources
A001	AFSĀNA <i>avsuna, qissa, shug</i>	Folktale, the epic folklore text. There are mainly three kinds of Tajik folktales: magic or fairy tales, folktales about animals or fables, and novelistic folktales.	2013	All over the country	Partly active	1. Амонов Р. Очерки эълодиёти даъанакии Қўлоб. – Д., 1963. 2. Раъмонӣ Р. Афсона ва жанрҳои дигари насри шифоӣ. – Д., 1999. 3. Раъимов Д. Фолклори тоҷик. – Д., 2009.
A002	ALLA, <i>lalayik</i>	Lullaby, cradle songs, which are created by mothers, grandmothers and other family members for babies.	2013	All over the country	Viable	1. Алла, лонам, аллаё / маъмуаи фолклорӣ / мураттибон Б. Шермуъаммадиён, Д.Обидзода. – Д., 1993.
A003	ASHULA, <i>tarona</i>	A small folk poetry form consisted from 4 lines. Many <i>ashulas</i> are sung with melodies.	2014	Khujand, Konibodom	Partly active	1. Амонов Р. Лирикаи халқӣ тоҷик. – Д., 1968. 2. Асрорӣ В., Амонов Р. Эълодиёти даъанакии халқӣ

						толик. – Д., 1980.
A004	BAYT	Two-line small poetry form. Also it has popularity in written literature.	2014	Sughd region, Zarafshan valley, Hisar, Khatlon	Viable	1. Амонов Р. Лирикаи халқии толик. – Д., 1968. 2. Асрорӣ В. Жанрҳои хурди фолклори толик. – Д., 1990.
A005	BULBULIK	Three-line small poetry form. It is performed in the mountainous areas by women.	2014	Vakhan valley	Viable	1. Стеблин-Каменский И. М. Фольклор Вахана // Фолклор и этнография. – Л., 1970. 2. Пахалина Т.Н. Образцы ваханской народной поэзии // Проблемы восточного стихосложения. – М., 1973.
A006	GŪRGHULI, <i>Gurughli</i>	Traditional heroic epic poems. It is consisted of various poems and dedicated to the defense of native-land and heroic actions.	2013	Khatlon region, Rasht valley	Need for urgent safeguarding	1. Гуругли. Таджикский народный эпос. Предисл. и перевод И. – С. Брагинского. – М., 1987. 2. Раъимов Д. Чанд сухан оид ба ӯамосаи қаърамони

						“Гўрѓулі” // Осор: маљмўаи илмии ПИТФИ / мураттиб Ш. Комилзода. – Д., 2016. – Љ. 3. – С.359-425.
Up to the Element						
B040	YALLABOZI	Woman dance that is performed with <i>doira</i> melody.	2014	Istaravshan	Partly active	1. Нурљонов Н. Олами беканори ракси тољик. – Д., 2004. – С.155.
B041	GHIZHAKNAVOZI	Skills of playing in musical instrument <i>ghizhak</i> (a kind of violin).	2014	All over the country	Viable	1. Ѓижжак // Энциклопедияи адабиёт ва санъат – Љ. 3, – Д., 2004. – С.406. 2. Созњои миллии тољик ва њунари созтарошї / мураттиб Х. Низомов. – Д., 2012.
B042	SURNAYNAVOZI <i>mehtarnavozi</i>	Skill of playing in musical instrument <i>surnay</i> (a kind of oboe).	2014	All over the country	Viable	1. Сурнай // Энциклопедияи адабиёт ва санъат – Љ. 3, – Д., 2004. – С. 142. 2. Созњои миллии тољик ва њунари

						созтарошї / мураттиб Х. Низомов. – Д., 2012.
B043	LABCHAG-NAVOZI <i>chanqovuznavozi</i>	Skill of playing in the musical instrument <i>labchang</i> .	2013	All over the country	Partly active	1. Рањимов И. Чангкобуз // Энсиклопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.3, – Д., 2004. – С. 338. 2. Созњои миллии тољик ва њунари созтарошї / мураттиб Х. Низомов. – Д., 2012.
B044	NAYNAVOZI	Skill of playing in wind musical instrument <i>nay</i> (flute).	2013	All over the country	Viable	1. Рањимов И. Най // Энсиклопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.2, – Д., 1989. – С.418-419. 2. Низомї А. Таърихи музикїи тољик. – Д., 2014.
B045	RUBOBNAVOZI, <i>Rabob, rebak</i>	Skill of playing in string musical instrument <i>rubab</i> .	2014	All over the country	Viable	1. Рањматов Б. Рубоб // Энсиклопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.3, – Д., 2004. – С.67-68. 2. Низомї А. Таърихи музикїи тољик. – Д., 2014.

B046	QONUNNAVOZI <i>shohrudnavozi</i>	Skill of playing in string musical instrument <i>qonun</i> .	2014	Dushanbe, Khujand	Partly active	1. Рањимов И. Ќонун // Энсиклопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.3, – Д., 2004. – С.425-426.
B047	SHASHMAQOM	Musical genre consisting of cycle of poetries from Tajik-Persian literature and accompanied with traditional musical instruments.	2014	Sughd region, Hisar valley	Viable	1. Низомӣ А. Таърихи мусикии тољик. – Д., 2014. 2. Низомов А. Таърих ва назарияи Шашмақом. – Д., 2005. 3. Шашмақом // Энсик-лопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.3, – Д., 2004. – С.356-358. 4. Шашмақом // Мероси фаръанги ғайримоддӣ дар Тољикистон / мураттиб Д. Рањимов. – Д., 2017. – С. 68-72.

ВАЗОРАТИ ФАРҲАНГИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот

MINISTRY OF CULTURE OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN
Research Institute of Culture and Information

ФЕҲРИСТИ МИЛЛИИ
МЕРОСИ ФАРҲАНГИ ҒАЙРИМОДДӢ

NATIONAL INVENTORY LIST OF INTANGIBLE
CULTURAL HERITAGE

Зери назари Шариф Комилзода
Мураттиб Дилшод Раҳимӣ

Under supervision of Sharif Komilzoda
Editor-in-Chief Dilshod Rahimi

Душанбе: «Аржанг»
2018

Љумњурии Тоҷикистон яке аз кишварҳои мутамаддини ҷаҳон буда, дорои фарҳанги пурғановати моддию ғайримоддӣ мебошад. Истиқлолияти давлатии Љумњурии Тоҷикистон ҷиҳати рушди соҳаҳои илму фарҳанг, маориф, санъат, муассисаҳои давлатию ғайридавлатии кишвар шароити имкониятҳои ҷамъиони ба вуҷуд овард, то ки дар муаррифии илму фарҳанг ва адаби миллати тоҷик қорҳои беназир сурат бигиранд.

Соли 2003 Конвенсияи ЮНЕСКО оид ба Ҳифзи мероси фарҳангии ғайримоддӣ қабул шуд ва то ба имрӯз мамлакатҳои зиёде, аз ҷумла Тоҷикистон (с. 2010) шомил он гашта, тибқи дастури ин Конвенсия (Қисми 3, моддаи 12) феҳристиҳои миллии кишварҳои худро тартибу таъия қардаанд. Яке аз талаботи номинатсияҳои ғайримоддӣ фарҳангии ғайримоддии ЮНЕСКО пеш аз ҳама мавҷуд будани феҳристи миллии ва сабт будани унсуре матлуби фарҳангӣ дар он мебошад. Дар Љумњурии Тоҷикистон нусхаи аввалини “Феҳристи миллии мероси фарҳангии ғайримоддии халқи тоҷик” соли 2013 тартиб дода шуд, ки он 48 унсуро дар бар мегирифт. Яке аз шартҳои феҳристсозӣ, мутобиқи Конвенсияи мазкур, дар ин аст, ки феҳрист бояд мунтазам таҷдид шавад. Соли 2014 нусхаи нисбатан васеътари он аз ҷониби фарҳангшиносон, мардумшиносон ва дигар мутахассисони Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот (ПИТФИ) тартиб дода шуд. Он фарогири 286 унсуре фарҳангии ғайримоддии халқи тоҷик буда, сохтори феҳристи такмилёфта низ аз феҳристи нахустин фарқ мекард. Пас аз ду сол (2016) “Феҳристи миллии мероси фарҳангии ғайримоддӣ” боз танзиму такмил шуд, ки аз 515 унсуре фарҳангии маънавии тоҷик иборат буд.

Инак ду сол сипарӣ гашту нусхаи такмилёфтаи Феҳрист омода шуд. Дар он баъзе тағйироти ба вуҷуд омаданд, унсурҳои, ки мазмунан як буда, бо ду ном сабт гашта буданд, пас аз таъқиқот аз Феҳрист хориҷ гаштанд. Инчунин баъзе унсурҳои, ки дигар ғайрестанд, низ аз Феҳрист берун қарда шуданд. Ба ҷойи онҳо унсурҳои тоза ба қайд гирифташуда вориди Феҳристи миллии мероси фарҳангии ғайримоддии халқи тоҷик шуданд. Такмил дар асоси маводи инвентаризатсионии ҷаҳонии экспедитсияҳои мардумшиносӣ ва санъатшиносии қорандони ПИТФИ ғирдоваришуда сурат гирифтааст. Дар муқамал намудани он мутахассисон аз ПИТФИ, Академияи илмҳо ва муассисаҳои дигари фарҳангӣ ширкат намуда, дар маълуми ғуруҳи қорӣ, сипас дар қаласаи Шӯрои илмӣ Пажӯҳишгоҳи мазкур бо иштироки олимони, аҳли фарҳанг, намояндаҳои қасбу ҳунароҳои ҳуногун қаррасӣ гашта, баъзе эроду пешниҳодҳо ба назар гирифта шудаанд.

Феҳристи такмилёфтаи мероси фарҳангии ғайримоддӣ аз бахшҳои зерин иборат мебошад:

- Бахши 1. Анъанаи шифоҳӣ – А000 (29 унсур) .
- Бахши 2. Ҳунароҳои иҷроӣ – В000 (103 унсур) .
- Бахши 3. Қашну маросимҳо – С000 (47 унсур).
- Бахши 4. Расму одатҳо, таҷрибаҳои иҷтимоӣ – D000 (20 унсур).
- Бахши 5. Қасбу ҳунаро – E000 (105 унсур).

Баҳши 6. Хӯрокҳои миллӣ – F000 (147 унсур).

Баҳши 7. Варзиши суннатӣ ва бозиҳои бачагона – G000 (82 унсур).

Ҳар як намунаи фарҳанги ғайримоддӣ дар Феҳрист мувофиқи бахшҳояш рақамгузорӣ шудааст, чунончи, шумораи афсона “A001” мебошад. Дар идома номи унсур (бо муродифҳояш) зикр шуда, тавсифи мухтасари унсур оварда мешавад. Баъд аз он соли ба Феҳрист ворид шудани унсур қайд гардидааст. Сипас маҳалли густариш, дар кадом ноҳияву вилоят ва шаҳрҳо маъмул будани унсури матлуб зикр ёфтаанд. Дар сутуни панҷуми Феҳрист вазъи имрӯзаи унсури фарҳангӣ, ки он дар кадом ҳолат қарор дорад: фаъол, нимфаъол, дар ҳолати азбайнравӣ ва ғайра ишора шудааст. Ниҳоят дар сутуни ҷафум манобеи ҷопии марбут ба унсур ишора оварда мешавад. Шарҳи мухтасари унсурҳо, ки дар сутуни сеюм дарҷ гардидаанд, дар асоси маълумоти аз экспедитсияҳои мардумшиносӣ ва санҷатшиносӣ гирдоваришуда таълиф гаштаанд. Инчунин мураттибон дар шарҳи баъзе унсурҳо аз асарҳои фолклоршиносию этнографӣ ва аз донишномаҳои чун “Энсиклопедияи миллии тоҷик” (ҷ.1, 2, 3), “Донишномаи фарҳанги мардуми тоҷик” (ҷ.1,2), “Энсиклопедияи адабиёт ва санҷат” (дар се ҷилд) ва монанди инҳо баёнбардорӣ кардаанд. Феҳрист дар ҳамин шакл **533** номгӯи намунаҳои фарҳанги ғайримоддиро аз ҳудуди Тоҷикистон дар бар мегирад.

Маводи бахшҳо аз ҷониби мутахассисони зерин гирдоварӣ ва таҳия шудаанд: баҳши “Анъанаи шиғоҳӣ” – Раҳимӣ Д., “Ҳунароҳои иҷроӣ” – Қличева Н., Зубайдов А. Обидпур Ҷ., “Ҷашну маросимҳо” – Аминов А., Холмуродов З., “Расму одатҳо, таҷрибаҳои иҷтимоӣ” – Раҳимӣ Д., “Қасбу ҳунаро” – Холмуродов З., Носирова Л., Муродов М., Раҳимӣ Д., “Хӯрокҳои миллӣ” – Бердиева Ш., Раҳимӣ Д., Ниёзова М., Каримова Г., Раҳимӣ Д. ва “Варзиши суннатӣ ва бозиҳои бачагона” – Раҳимӣ Д.

Бояд гуфт, ки ҳанӯз ҳам унсурҳои зиёди фарҳанги маънавии халқӣ тоҷик ҳанӯз ва ё ба дараҷаи кофӣ омӯхта нашудаанд. Умедворем, ки дар раванди тақмили таҷдид дар оянда шумораи бештари намунаҳои фарҳанги ғайримоддӣ халқӣ тоҷик аз ҷониби мунаққикон мавриди омӯзиш қарор гирифта, ба Феҳристи миллӣ роғ меёбанд.

Феҳристи тақмилёфта барои ҳифзи мероси фарҳангии ғайримоддӣ дар ҳудуди кишвар, инвентаризатсияи унсурҳо, таҳқиқоти илмӣ, таҳияи номинатсияҳо ҷиҳати пешниҳод қардан ба рӯйхатҳои ЮНЕСКО, таблиғ ва густариши намунаҳои фарҳангӣ ва ба таҳкими ҳувияти миллӣ замина мусоидат хоёнд қард.

ФЕҲРИСТИ МИЛЛИИ МЕРОСИ ФАРҲАНГИ ҒАЙРИМОДДӢ
Баҳши 1. – Анъанаи шифохӣ (А000)

№ Р/Т	Номи унсур ва истилоҳоти дигар	Тавсифи мухтасар	Соли сабт дар феърист	Маҳалли густариш	Вазъи имрӯзаи унсур	Адабиёт
A001	АФСОНА, <i>қисса, шӯғ</i>	Жанри ҳамосавии фолклори тоҷик. Як навъ хикояҳои насри шифохӣ, ки мазмунҳои рамзӣю тамсилӣ, сеҳромезӣ ва саргузаштию маишӣ доранд ва бунёди сужети онҳоро ҳодисаҳои бофтаю ҳаёли ва тасвирҳои фантастикий ғайримуқаррарӣ ташкил медиҳанд. Афсона навъҳои тамсилӣ, сеҳромез ва маишӣ-ильтимоӣ дорад.	2013	Саросари кишвар	Фаъол	1. Амонов Р. Очерки эълдиёти даъанакии Кӯлоб. – Д., 1963. 2. Раъмонӣ Р. Афсона ва жанрҳои дигари насри шифонӣ. – Д., 1999. 3. Раъимов Д. Фолклори тоҷик. – Д., 2009.
A002	АЛЛА, <i>лалайик</i>	Суруди навозишӣ, ки ҳангоми ҳобонидани тифл аз тарафи модар, модаркалон ва ё ягон шахси наздик ҳонда мешавад. Мазмуни сурудҳои алла аз орзуву омили модар, тавсиф ва меҳрубонии тифл иборат мебошад.	2013	Саросари кишвар	Фаъол	1. Алла, лонам, аллаё / маъмӯаи фолклорӣ / мураттибон Б. Шермуъаммадиён, Д.Обидзода. – Д., 1993.
A003	АШӢЛА, <i>тарона</i>	Жанри ҳурди манзуми фолклори тоҷик. Он аз чор мисраъи кӯтоҳ таркиб ёфта, асосан дар вазни ҳичой эҷод карда мешавад. Мисраъҳои ашӯла назар ба байту рубой хеле кӯтоҳанд. Ашӯла истилоҳи ҳалқист ва гуяндаи онро “ашӯлачӣ” меноманд. Дар илми фолклоршиносӣ ба ҷойи “ашӯла” истилоҳи	2014	Вилояти Суғд	Нимфаъол	1. Амонов Р. Лирикаи ҳалқӣ тоҷик. – Д., 1968. 2. Асрорӣ В., Амонов Р. Эълдиёти даъанакии ҳалқӣ тоҷик. – Д., 1980.

		“тарона” корбурд дорад.				
A004	БАЙТ	Навъи хурди лирикӣ, ду мисраъи манзум, ки аз чихати мазмун ва шакл ба ҳам алоқаманд аст. Баъзан мардум зери мафҳуми “байт” умуман, шеър ё сурудро дар назар доранд. Дар байни мардум байтҳои сершуморе мавҷуданд, баъзеи онҳо аз жанрҳои рубоиву дубайтӣ ва ғазалҳо канда шудаанд ва баъзеи дигарашон мустакилона эҷод шудаанд.	2014	Вилоятҳо и Суғд ва Хатлон	Фаъол	1. Амонов Р. Лирикаи халқии тоҷик. – Д., 1968. 2. Асрорӣ В. Жанрҳои хурди фолклори тоҷик. – Д., 1990.
A005	БУЛБУЛИК	Булбулик яке аз навъҳои лирикаи мардумии хоси сокинони Бадахшон (ба забони ваҳонӣ) мебошад. Он аз се мисраъ иборат буда, баробарвазни мисраъҳо на дар ҳамаи матнҳои риоя мешавад. Мисраъҳо, асосан, аз шаш ё ҳафт ҳиҷо таркиб меёбанд. Қофиябандиаш ба тарзи А, Б, А аст.	2014	Водии Ваҳони н. Ишкошим	Фаъол	1. Стеблин-Каменский И. М. Фольклор Вахана // Фольклор и этнография. – Л., 1970. 2. Пахалина Т.Н. Образцы ваханской народной поэзии // Проблемы восточного стихосложения. – М., 1973.
A006	ГҶРҶУЛӢ, <i>Гӯрӯғлӣ</i>	Эпоси анъанавии халқи тоҷик. Инчунин дигар версияҳои он дар байни мардумони Осиёи Марказӣ, Қазқоз, Шарқи Наздик асрҳои зиёд маъмул ва машҳур мебошад. Нусхаи тоҷикии он дар шакли назм (вазни омехта) мавҷуд буда, бо думбра иҷро мешавад. Дар варианти тоҷикӣ бар хилофи версияҳои туркӣ қаҳрамони асосӣ Аваз аст, на Гӯрӯғлӣ. Мазмуну ғояи эпосро ҳимояи ватан аз ғосибон, дастгирӣ ва ҳимояти синфи меҳнаткаш, ободсозии шаҳру кишвар,	2013	Вилояти Хатлон, водии Рашт	Ниёз ба ғифзи ғаврӣ дорад.	1. Гуругли. Таджикский народный эпос. Предисл. и перевод И. – С. Брагинского. – М., 1987. 2. Раҳимов Д. Чанд суҳан оид ба ғамосаи қанҷрамони

		муборизаи некї ва бадї ташкил медихад.				“Тўрғулі” // Осор: маъмуи илмий ПИТФИ / мураттиб Ш. Комилзода. – Д., 2016. – Ҷ. 3. – С.359-425.
Up to the Element						
B040	ЯЛЛАБОЗЎ	Яллабозӣ раксест, ки бо суруд иҷро мегардад. Иҷроқунанда суруди зеринро сароида мувофиқи оҳанги шӯҳ, зиндадилона ва зарбу усули он ракси маъмулӣ мекунад: Ту болои бом бошӣ, ҳой, яллало, Ман поёни бом бошам, вое, яллало. Қошакта ҷунбонӣ, ҳой яллало, Ман усмая давонам, вое, яллало.	2014	Истравша н, Панҷакент	Нимфаъл	1. Нурӯнов Н. Олами беканори ракси толик. – Д., 2004. – С.155.
B041	ҒИЖАК-НАВОЗЎ	Ғижак як навъ сози миллии тоҷикӣ буда, онро дар сари зону ба тарзи амудӣ дошта, бо камонча менавозанд. Торҳои ғижак асосан филизӣ буда, бо фосилаи кварта ҷӯр карда мешаванд. Мардуми тоҷик бештар ду намуди ғижакро истифода мекунанд. ғижакҳои кӯхистони кӯсааш чоркунча (аз тунука ва ё кадуи махсус). Намуди дигари ғижак доирашакл буда, онро бештар аз ҷӯбҳои тут, зардолу, чормағз ва ғайра месозанд ва он бо фосилаи квинта ҷӯр карда мешавад.	2014	Саросари кишвар	Фаъл	1. Ғижак // Энциклопедияи адабиёт ва санъат – Ҷ. 3, – Д., 2004. – С.406. 2. Созҳои миллии толик ва нӯнари созиҳои / мураттиб Х. Низомов. – Д., 2012.

B042	СУРНАЙ- НАВОЗЇ <i>меҳтарнавозӣ</i>	Сурнай сози мусиқии нафасиест дар байни халқҳои эронитабор ва Қафқоз маъмул мебошад. Қисми пешаш васеи махрутшакл ва қисми поёнаш нисбатан борик аст. Дарозиаш 45-55 см, аз ҷӯби чормағз ва зардолу сохта мешавад. Рӯяш 7 сӯрох ва зераш як сурохи овозбарор дорад, ки онҳоро бо ангушт мепошонанд. Сурнайро бештар дар ҷашни арӯсӣ, хатнасур ва ҷашнҳои суннатӣ менавозанд.	2014	Саросари кишвар	Фаъол	1.Сурнай // Энцикло-педияи адабиёт ва санъат – Љ. 3. – Д., 2004. – С.142. 2. Созҳои миллии тоҷик ва ӯнари созтарошӣ / мураттиб Х. Низомов. – Д., 2012.
B043	ЛАБЧАНГ- НАВОЗЇ <i>чангқовузнӣ</i>	Лабчанг (чангқовуз) сози мусиқии филизии камоншакли забончадор, ки бо номҳои гуногун дар байни халқҳо маъмул аст. Лабчангро байни лабон гузошта, бо дандонҳо озодона медоранд ва забонро аз паси он каме қафо нигоҳ медоранд. Барои ба вучуд овардани нағма ҷараёни нафасро бо ҳаракати забон тағйир медиҳанд. Лабчанг ҳамчун сози якканавозӣ ва ансамблӣ дар байни мардум маъмул аст.	2013	Вилоятҳои Суғд ва Хатлон	Нимфаъол	1.Раҳимов И. Чангқобуз // Энцикло-педияи адабиёт ва санъат. – Љ.3, – Д., 2004. – С.338. 2. Созҳои миллии тоҷик ва ӯнари созтарошӣ / мураттиб Х. Низомов. – Д., 2012.
B044	НАЙНАВОЗЇ	Най навъе аз созиҳои нафасии қадимаи мусиқии тоҷикӣ, ки аз поёи буттаи най (қамиш) ва ё ҷӯб сохта мешавад. Най оҳанги махсус дошта, дар алоҳидагӣ ва якҷоя бо дигар созоҳо дар дастаҳои мусиқӣ навохта мешавад.	2013	Саросари кишвар	Фаъол	1. Раҳимов И. Най // Энциклопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.2, – Д., 1989. – С.418-419. 2. Низомӣ А. Таърихи мусиқии тоҷик. – Д., 2014.

B045	РУБОБ- НАВОЗЎ, <i>рабоб</i>	Рубоб, сози мизробии мусикиест, дар байни халқҳои Шарқ, алалхусус тоҷикон маъмул аст. Шакли нави рубоби қошғарӣ 2 тори чуфт ва як тори синтетикии ғафс дорад. Рубоби қошғарио бо мизроб менавозанд. Рубоби бадахшонӣ сози мусикии торӣ-мизробиест, ки дар Тоҷикистон ва дар Бадахшони Афғонистон маъмул аст. Рубоби Бадахшонӣ сози якканавозӣ ва дар ансамблу оркестри соҳҳои миллӣ васеъ истифода мешавад.	2016	Саросари кишвар	Фаъол	1. Раҳматов Б. Рубоб // Энциклопедияи адабиёт ва санъат. – Ҷ.3, – Д., 2004. – С.67-68. 2. Низомӣ А. Таърихи мусикии тоҷик. – Д., 2014.
B046	ҚОНУН- НАВОЗЎ <i>шоҳруднавозӣ</i>	Қонун сози мусикии қадимаи ториест, ки ба чанг шабоҳат дошта, онро бо мизроб (нохунаки филизӣ, ки ба сари ду ангушти ишоратии ду даст васл мешавад) менавозанд. Қонун дар мамлакатҳои Шарқи наздик ва Миёна, инчунин дар Арманистону Озарбойҷон хеле маъмул аст. Қонун аз қутии ҷӯбини трапетсиямонанд иборат аст. Сарпӯши қуттиро аз ҷӯб тарошида, ба як қисми он пӯст мекашанд. Дар рӯи пӯст ҳаракат гузошта мешавад.	2014	Душанбе, Хучанд, Ђисор	Фаъол	1. Раҳимов И. Қонун // Энциклопедияи адабиёт ва санъат. – Ҷ. 3, – Д., 2004. – С.425-426.
B047	ШАШМАҚОМ	Ҷанри мусикии тоҷик, ки аз силсилаи оҳангҳо ва матнҳои лирикӣ иборат аст. Он аз шашмақом фароҳам омада, бо навои танбӯр ва даф иҷро карда мешавад. Инчунин дар оҳангҳои Шашмақом аз соҳҳои мусикӣ най, дӯтор, ғиҷҷак ва чанг баъзан истифода мегарданд. Матни онҳо аз ғазалиёту қасоид ва маснавиҳои адабиёти классикии форсу тоҷик гирифта шудаанд. Шашмақом с. 2008 аз Ҷониби Тоҷикистон ва Ђзбекистон бори нахуст ба	2014	Вилояти Суғд, водии Ђисор	Фаъол	1. Низомӣ А. Таърихи мусикии тоҷик. – Д., 2014. 2. Низомов А. Таърих ва назарияи Шашмақом. – Д., 2005. 3. Шашмақом // Энцик-

		Феъриси шоъкориъои башар сабт гашта, сипас њамаи номинатсияъои ин рӯйхат ба Феъриси репрезентативи ЮНЕСКО ворид шудаанд.				лопедияи адабиёт ва санъат. – Љ.3, – Д., 2004. – С.356-358. 4.Шашмаком // Мероси фаръанги ғайримоддӣ дар Тоҷикистон / мураттиб Д. Раъимов. – Д., 2017. – С. 68-72.
--	--	---	--	--	--	--

Extract of the National Inventory of the Republic of Tajikistan for ICH

1. Full name of the element: "Rubab".

2. Inventory number and date of registration

The element has been included in the national inventory titled "Tajik National List of Intangible Cultural Heritage", Chapter 2. – Performance art, No. B045 – Rubobnavozi (Playing rubab).

Connected other element: Chapter 5. – Folk crafts, No. E060, Soztaroshi (Making musical string instruments).

The list was adopted in the framework of Annual Report Meeting of of the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan in April 10, 2014.

3. Category and sub-category of the element

- Performance art;
- Oral tradition;
- Social practices, rituals and festive events;
- Knowledge and practices concerning nature and the universe;
- Traditional craftsmanship.

4. Geographic range of the element

The element is distributed in the all over territory of the Republic of Tajikistan, but more in the Sughd region, Hisar valley and Mountainous Badakhshan Autonomus Region.

Also rubab playing practices and craft of rubab making are in Iran (Islamic Republic), Islamic Republic of Afghanistan, Republic of Uzbekistan, as well as among the Chinese Uyghurs.

5. Name of communities, groups and individuals concerned

The element is the wide spreaded in Tajikistan, that is concerned in all communities and levels among people of the country. But most concerned communities and groups of the element are as following:

1. Master Abdusamadov Abdughaffor, his children and disciples live in Khujand, Esenin street, house 7 and are engaged in the manufacturing and repair of rubabs.
2. The Zawqibekovs family who has "Museum of Music Instruments" in Dushanbe city, 34 Bokhtar str.

3. The family ensemble “Kholovs” of Kulob, Khatlon region.
4. “Babayan” of Khujand, Sughd region.
5. The family ensemble “Murodovs” of Bokhtar, Khatlon region.
6. Ensemble of female rubab players (rubābnāz) at the State Philharmonic Society “Chaman” in Dushanbe city.
7. Folklore ensemble “Karatogh” of Tursunzoda city.
8. Rubab making master Suhayli Dilshodov, his two sons and 5 disciples live in Khidorjev village of the Roshtqala district.

6. Participation of communities, groups, practitioners and bearers of the element in the process of inventory-making and drafting ICH nomination file

The element was first included in preliminary list along with other elements of the intangible cultural heritage, compiled in 2012 by the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan. In 2013 in the Research of Institute of Culture and Information (RICI) was organized a group of experts for gathering fresh materials and updatation of the national inventory list. The group was headed by Tajik folklorist from Academy of Sciences Dr. Rahimov D. In the group also were included researchers from RICI: Klicheva N., Zubaydov A., Muhammadiev H., Obidpur J, and Kholmurodov Z.; from other institutions – Aminov A., (Institute of Language and Literature); Murodov M., (Tajik National University) and Qodirov F. (Tajik Institute of Arts). The group conducted several fieldworks in Sughd, Kulab, Hisar valley, Rasht and Khatlon region and collected the necessary materials for completion of the inventory list. In these fieldworks experts collaborated with local NGO's, folk artists, folk craftsmen, folk singers, musicians, performers, teachers, representatives of local governments, and other people. Also in 4 regions of the country (Sughd, Qurghantube, Kulob, Khorogh) work representatives of the Inventory group, which provide with fresh materials and information about situation of each element. The updating activity carried out in frame of “State program on safeguarding ICH in the territory of the country for the period of 2013-2020”.

In the Research Institute of Culture and Information was created ICH data base for inventory materials and other information. The element was identified on the basis of researches and inventory docements filled out by working group from different regions of Tajikistan.

Working group of the RICI has examined the proposed element and after decision of experts the element was included to the National Inventory List.

After identifying the element for nomination in the Ministry of Culture of the Republic of Tajikistan, the working group, consisting of scientists from the Academy of Sciences of the Republic of Tajikistan, the Research Institute of Culture and Information, the Ministry of Culture, the Tajik National Conservatory named after T. Sattorov, heads of cultural departments of cities and regions of the republic, representatives of music

groups, individual rubab players, representatives of NGOs “Odam va Olam” and “Pamir Mountains” was established. The working group held 12 meetings before completing the nomination documents. In particular, four scientists from the Research Institute of Culture and Information were sent to cities and provinces to meet with the communities, groups and individuals related to the element and to note their views and suggestions. Thus, meetings with members of the family ensemble “Kholovs” of Kulob, Khatlon region, the folklore ensemble “Babayari” of Khujand, Sughd region, family ensemble “Murodovs” of Bokhtar, Khatlon region the female ensemble of rubab players “Chaman” have been established in Dushanbe. During the meetings and talks communities, groups and individuals shared their opinions, proposals and future plans. After the development of the nomination documents in Dushanbe, on February 28, 2020, an open and free discussion meeting was held with the participation of representatives of communities and groups, experts, journalists and artists at the Research Institute of Culture and Information. Some changes were made to the file material.

7. Description of the element

Rubab is a traditional string music instrument, which is popular among the Central Asian and other Eastern people, including Tajiks. There are different kinds of rubab. In Tajikistan people use Kashgari, Afghani and Badakhshani types of rubab. Based on the rubab are made primo, mezzo-soprano and alto forms of rubab. Among these instruments, Kashgari rubab is the well-known for solo playing, ensemble and orchestra. Rubabs are made from apricot, mulberry and other woods and mostly a fish skin is pulled over its bowl.

Badakhshani type of rubab is common between the people of Badakhshan and rubab there is in every family of this region. It looks like the body of a man and has the head, the body, two hands and the feet. People think of it as a kind of sacred instrument and protector of the house. Residents of Badakhshan play rubab on holidays, celebrations, official holidays, social and family rituals, and even in the days of mourning.

Rubab as a traditional musical instrument is common throughout the country. There are rubab players in all the urban and district artistic teams. Rubab is particularly important among the people of Badakhshan, where every household has one or two rubabs.

There are special groups of rubab players in many towns and districts of Soghd region. Besides, manufacturing of rubabs and rubab playing is also common in Dushanbe city, the Hisar valley and the Khatlon region.

8. Bearers and modes of transmission

Knowledge, skills and contexts of rubab playing relate to the people. The performers of the element are mainly its players. The players transmit these

knowledge and practices to the next generation by performing different folk melodies in different contexts. Despite the fact that various modern electrical instruments are used today, rubab players could to maintain and keep it as a national folk instrument.

The contribution of teachers to transfer and maintaining of the element is significant. There are children's music schools, art colleges, the State Institute of Culture and Arts named after M. Tursunzoda, National Conservatory of Tajikistan named after T. Sattorov in the Republic of Tajikistan, where special courses on rubab instrument are taught.

Art and music researchers also contribute to the presentation and transmission of the element. Through the development of textbooks and researches, they have explored the role of rubab and defined its importance.

The rubab making masters also make a significant contribution to the performance and transmission of the element.

9. Responsible entity, state agency, institution

Office responsible for updation the national inventory is Research Institute of Culture and Information of Tajikistan. The inventory will be updated every two years.

10. Access to the inventory

The English version of the inventory together with Tajik version is available at: <http://pitfi.tj/node/96/>

Иқтибос аз маводи инвентаризатсионии мероси фарҳанги ғайримоддӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Номи унсур:

- Номи пурра ба забони миллӣ: “Донишу таҷрибаҳои анъанавии истеҳсоли атласу адрас”
- Номи пурра ба забони англисӣ: “Traditional knowledge and skills of production of the atlas and adras fabrics”.

2. Рақами тартибии феҳрист ва санаи воридшавӣ

Унсур дар Феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддӣ таҳти рақами № В045, Рубобнавозӣ дар Бахши 2, Санъати иҷроӣ, дар санаи 10 апрели соли 2014 ворид шудааст.

Феҳрист дар ҷаласаи Ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон нахуст дар санаҳои 16 январи 2016 ва 29 октябри соли 2018 бо такмилу иловаҳо тасдиқ шудааст.

3. Мансубияти унсур ба бахш ва зербахши феҳрист

- Санъати иҷроӣ;
- Анъанаи шифохӣ;
- Касбу ҳунароҳои анъанавӣ;
- Таҷрибаҳои иҷтимоӣ, маросим ва ҷашнҳо;
- Донишу таҷрибаҳои марбут ба табиат ва кайҳон.

4. Паҳншавии ҷуғрофӣ унсур

Рубобнавозӣ ва ҳунари сохтану таъмири он дар саросари кишвар, аз ҷумла, шаҳри Душанбе, ноҳияҳои тобеи марказ, Вилояти Суғд, вилояти Хатлон ғайр мебошад. Рубоби бадахшонӣ дар ВМКБ бениҳоят зиёд истифода мешавад.

5. Номи ҷамъият, гурӯҳ ва афроди марбут ба унсур.

1. Усто Абдуғаффор Абдусаматов, фарзандон ва шогирдонӣ ӯ, ки дар ш. Хучанд, кӯчаи Есенин 7 зиндагӣ мекунанд, ба рубобсозӣ ва таъмири он машғуданд.
2. Оилаи Завқибековҳо ва Осорхонаи созҳои мусиқии ба номи Гурминҷ Завқибеков, воқеъ дар ш. Душанбе, к. Бохтар 34.
3. Ансамбли оилавии “Холовҳо” дар ш. Кӯлоби вилояти Хатлон.
4. Ансамбли бонувони рубобнавоз “Чаман”-и Филармонияи давлатии

ба номи А. Ҷӯраев, ш. Душанбе, хиёбони Сино.

5. Ансамбли оилавии “Муродовҳо” дар ш. Бохтари вилояти Хатлон.
6. Ансамбли “Бобоён”-и Хонаи фарҳанги ш. Хучанд.
7. Ансамбли фолклории “Қаратоғ”-и ш. Турсунзода.
8. Устои созтарош Суҳайлӣ Дилшодов, бо ду нафар писарон ва 5 нафар шогирдонаш дар деҳаи Хидорҷеви ноҳияи Роштқалъа зиндагӣ ва фаъолият мекунад.

6. Иштироки ҷамъият, гурӯҳ ва иҷрокунандагони унсур дар раванди феҳристсозӣ ва таҳияи парвандаи номинатсия.

Соли 2013 дар Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот (ПИТФИ) гурӯҳи коршиносони МФҒ барои гирдоварии маводи тоза ва таҷдиди Феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддӣ таъсис ёфт. Ба гурӯҳ фолклоршиноси тоҷик Раҳимов Д. аз Академияи илмҳои ҶТ роҳбарӣ мекард. Инчунин ба гурӯҳ муҳаққиқон аз ПИТФИ – Қличева Н., Зубайдов А., Муҳаммадиев Ҳ., Обидпур Ҷ. ва Холмуродов З.; аз муассисаҳои дигар Аминов А. (Институти забон ва адабиёт), Муродов М. (Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) ва Қодиров Ф. (Донишқадаи давлатии санъати Тоҷикистон ба номи М. Турсунзода) шомил буданд. Гурӯҳ якҷанд сафарҳои хидматӣ чихати гирдоварии мавод ба вилояти Суғд, Хатлон, водии Ҳисор, Рашту Кӯлоб ва Бадахшон созмон доданд. Дар ин сафарҳо коршиносон бо намояндаҳои ТҒҲ-и маҳаллӣ, бо ҳунармандони халқӣ, сарояндаҳову мутрибон, санъаткорон, омӯзгорон, намояндаҳои муассисаҳои давлатӣ ва ғайра ҳамсухбат шуда, мавод ҷамъ оварданд. Инчунин аз 4 минтақа (Суғд, Қурғонтеппа, Кӯлоб ва Хоруғ) намояндаҳои гурӯҳ барои такмили феҳрист мавод фиристодаанд.

Дар робита ба ин соли 2013 аввалин “Феҳристи унсурҳои мероси фарҳанги ғайримоддӣ” тартиб дода шуд, ки он 48 унсури фарҳанги маънавии халқи тоҷикро дар бар мегирифт.

Пас аз як сол ходимони илмӣ Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот соли 2014 «Феҳристи миллии мероси фарҳангии ғайримоддӣ»-ро бо дарчи 286 намунаи фарҳанги суннатӣ тартиб дода, ба ҷоп расониданд. Солҳои 2016 ва 2018 ин феҳрист бо иловаи маводи тоза ва таҳрирҳо боз ба забонҳои тоҷикию англисӣ нашр гардид.

Баъд аз мушаххас шудани унсур барои номинатсия дар Вазорати фарҳанги ҶТ гурӯҳи корӣ, аз ҳисоби олимони Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот, Вазорати фарҳанг, Консерваторияи Миллии Тоҷикистон ба номи Т. Сатторов, мудирони бахши фарҳанги шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ, намояндагони гурӯҳҳои мусиқӣ, рубобнавозони инфиродӣ, намояндагон аз ташкилотҳои ғайридавлатии “Одам ва олам” ва “Куҳҳои Помир” гурӯҳи корӣ ташкил шуд. Гурӯҳи корӣ то ба пурра шудани ҳуҷҷатҳои номинатсия 12 маротиба ҷаласаҳо барпо карданд. Аз ҷумла 4

олимони Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот ба шаҳру вилоятҳои ғиристода шуданд, то ки онҳо бо ҷамъияту гурӯҳҳо ва шахсони алоҳидаи марбут ба унсур мулоқот намуда, фикру пешниҳодҳои онҳоро ба қайд гиранд. Ҳамин тавр бо вохӯрӣ ва мулоқотҳо бо аъзоёни ансамбли оилавии «Холовҳо»-и шаҳри Кӯлоби вилояти Хатлон, ансамбли фолклории «Бобоён»-и шаҳри Хучанди вилояти Суғд, ансамбли оилавии “Муродовҳо”-и шаҳри Бохтари вилояти Хатлон, ансамбли бонувони рубобнавоз бо номи “Чаман” дар шаҳри Душанбе ташкил шуд. Дар ҷаласаҳо ва мулоқотҳо андешаву пешниҳодҳо ва нақшаҳои ояндаи ҷамъияту гурӯҳҳо ва шахсони алоҳида шунда шуд.

Пас аз таҳия гаштани саволномаи номинатсия дар шаҳри Душанбе, рӯзи 28.02.2020 дар Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилоот баррасии кушода ва озод бо иштироки васеи намояндагони ҷамъияту гурӯҳҳо, экспертҳо, рӯзманигорон, санъаткорон ҷаласа баргузор шуд. Дар он ба маводи файл боз баъзе ислоҳу иловаҳо сураг гирифт.

7. Тавсифи унсур

Рубоб сози мусиқии торӣ-мизробиест маъмул дар байни халқҳои Шарқ, алаҳусус тоҷикон. Дар Шарқ ва Аврупои Ғарбӣ бо шаклҳои *рабоб*, *ребаб*, *ребок* ва ғайра паҳн шудааст. Сарчашмаҳои адабӣ рубобро бо шаклҳои гуногун тасвир менамоянд. Аввали асрҳои миёна дар сарзамини Эрон ва кишварҳои атрофи он Рубобро бо камонча менавохтанд. Он косаи секунҷа (як кунҷ аз тарафи даста) иборат буда, яктора ё 2-3 тора мешудааст. Аз рубоби яктора бештар шоирону гӯйндагони халқӣ, аз рубоби 2-3 тора ромишгарон ва муғанниёни касбӣ барои рақсу тарона ва мусиқии ансамблӣ истифода мебардаанд. Ба рӯи косаи рубоб пӯсти оҳу кашида, торҳоишро аз рӯдаи гӯсфанд ва абрешим таҳия мекарданд. Махсусан рубоби тораи абрешимӣ муътабар будааст. Дарозии умумии чунин рубоб 60-80 см буда, мувофиқи миқдори торҳо дар нӯти даста гӯшаҳо доштааст.

Рубоб ҳамчун сози анъанавии мусиқӣ дар саросари ҷумҳурӣ маъмул мебошад. Дар ҳамаи дастаҳои ҳунарии шаҳру ноҳияҳо рубобнавозон мавҷуданд.

Рубоб махсусан дар миёни мардуми Бадахшон мавқеи муҳим дошта, дар ҳар хонадони он ҷо ҳатман як ё ду рубоб мавҷуд аст.

Дар вилояти Суғд дастаҳои махсуси рубобнавозон дар бисёр шаҳру ноҳияҳои ин минтақа фаъолият доранд. Ҳамчунин рубобсозӣ ва рубобнавозӣ дар шаҳри Душанбе, водии Ҳисор ва вилояти Хатлон маъмул мебошад.

8. Тарзҳои интиқол

Донишу таҷриба ва маҳорати рубобнавозӣ то ба имрӯз бо ду роҳи анъанавӣ интиқол меёбанд. Тарзи якуми интиқол бо усули вертикали дар ҳудуди хонавода

сурат мегирад. Дар хонаводаи рубонавозони халқӣ падар ва писарони бузург менавозанд фарзандони хурдсол дар натиҷаи пайваста шунидан бо усули шунавоӣ (слухавой) оҳангҳоро аз худ намуда, оҳиста-оҳиста рубонавозиро низ меомӯзанд. Усули дуҷуми интиқоли рубонавозӣ ба тарзи горизонталии «устод-шогирд» сурат мегирад, ки бештар ба гурӯҳҳо хос мебошад. Дар гурӯҳҳои ансамблҳои фолклорӣ ё ё нишастҳои алоҳидаи коллективӣ устодҳо ба шогирдон – писарбача ва ё духтаракони аз 8 то 17 сола нозукиҳои навохтани оҳангҳо, садову пардаҳо ва дигар услубҳои навҳои гуногуни рубобро меомӯзонанд.

Дар мактабҳои бачагонаи шаҳру ноҳияҳо, коллеҷҳои Санъат, Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи М.Турсунзода, Консерваторияи миллии Тоҷикистон ба номи Т.Сатторов низ тавассути барномаҳои махсуси дарсӣ дар гурӯҳҳо ба шогирдон нозукиҳои сози рубоб ба таври профессионалӣ омӯзонида мешавад..

Дар интиқоли ҳунари рубобнавозӣ нақши ансамблҳои фолклорӣ ва ё оилавӣ низ назаррас мебошад. Зеро ҳангоми иҷрои оҳанг ва ё суруд тавассути рубоб нафарони алоҳида низ ба он таваҷҷӯҳ ва майлу рағбат намуда аз пайи омӯзиши он мегарданд.

9. Муассиса ё созмони масъул

Муассисаи масъули таҳияву тақмили Феҳристи миллии мероси фарҳанги ғайримоддӣ Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии фарҳанг ва иттилооти Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Феҳрист дар ду сол як маротиба таҷдид ва тақмил мешавад.

10. Низоми дастарсӣ ба Феҳрист:

Нусхаи тоҷикӣ ва англисии феҳрист дар сомонаи ПИТФИ бо нишонаи зерин дастрас мебошад:

<http://pitfi.tj/node/96/>